

بسمه تعالی

بیانیه شماره ۱۵

توسعه گردشگری قزوین

پائیز ۱۳۹۳ - کارگروه قزوین+۲۰

جناب آقای مهندس نصرتی، شهردار محترم قزوین

سلام علیکم

برنامه جذب گردشگر مهمترین اولویتی بود که کارگروه مشورتی قزوین+۲۰ در دور پنجم (تابستان ۱۳۹۳) در لیست پیشنهادات چهارده گانه^۱ خویش به آن اشاره نموده است. بررسی تفصیلی موضوع در سه ماهه گذشته در جلسات اصلی و کمیته های فرعی صورت پذیرفت که اهم موضوعات مربوطه به همراه مبانی نظری و علمی آنها تقدیم مدیران تصمیم گیر در حوزه مدیریت شهری می شود :

از اواخر دهه ۱۹۶۰ میلادی صنعت گردشگری در ابعاد جهانی اش، رشد قابل ملاحظه ای داشته است، چنانکه امروزه تعداد گردشگران بین المللی تا یک میلیارد نفر در سال تخمین زده می شود و (WTO) پیش بینی کرده که تا سال ۲۰۲۰ میلادی صنعت شماره یک جهان محسوب می شود. از این صنعت جذاب و بین المللی هر یک از کشورهای جهانی برای خود سهمی قائل شده و براساس آن نسبت به برنامه ریزی در سطح ملی و منطقه ای و محلی اقدام نموده اند تا بتوانند نسبت به ارتقاء جایگاه خویش در سطح جهانی بهره بیشتر ببرند. امروزه صنعت گردشگری فراتر از یک صنعت به مثابه پدیده پویای جهانی و اجتماعی است که پیچیدگی های خاص خود را دارد. همچنین بعنوان یک علم، علمی میان رشته ای محسوب می شود، درآمیختن علمی چون : جغرافیا، محیط زیست، معماری و عمران شهری، کشاورزی، فضای سبز، بازاریابی، تاریخ، حقوق، تربیت بدنی، تجارت و بازرگانی، حمل و نقل، هتل داری و مدیریت رستوران، جامعه شناسی، اقتصاد، روانشناسی و علوم سیاسی و ... ، که هر یک بصورت جداگانه رابطه ای خاص با مطالعات گردشگری دارند و همگی در راستای تعریف گردشگری براساس چهار عنصر فعال یعنی :

۱. گردشگر،

۲. جامعه میزبان،

^۱ پیشنهادات ۱۴ گانه دور پنجم کارگروه قزوین+۲۰

الویت	برنامه	الویت	برنامه	الویت	برنامه	الویت	برنامه
1	گردشگری	5	توسعه زیباییهای بصری	9	ساماندهی مشاغل	13	شهر هوشمند
2	حمل و نقل و ترافیک	6	حقوق شهر و شهروند	10	احیای بافتهای فرسوده	14	امنیت و مدیریت بحران
3	حفظ و توسعه باغات و فضاهای سبز	7	توسعه سلامت شهروندان	11	آب، پسماند، انرژی		
4	رویکردهای مدیریتی	8	شهراسلامی	12	اقتصاد شهری و سرمایه گذاری		

۳. دولتمردان

۴. و مشاغل ارائه دهنده کالا و خدمات به گردشگران،

... با یکدیگر مرتبط می شوند، تا بتوانند در نهایت رابطه و تعامل میان چهار عامل فوق با محیط را تبیین نمایند.

بدیهی است صنعت گردشگری بر جوامع مختلف اثرات گوناگونی خواهد گذاشت و افزایش آثار مثبت و کاهش آثار منفی گردشگری در گرو شناخت صحیح و تحلیل دقیق از آن است. صنعت گردشگری دارای دو ویژگی عمده است، اول نیازمند برنامه ریزی فیزیکی است و دیگر اینکه نیازمند برنامه ریزی غیر فیزیکی که شامل ابعاد اجتماعی و فرهنگی آن است، این دو نوع برنامه ریزی باید بصورت توأمان و به موازات هم باشند، در حقیقت مطالعه و بررسی و برنامه ریزی در حوزه صنعت گردشگری باید بصورت چند وجهی و با رویکرد جامعه شناختی صورت گیرد.

در ابتدای مسیر، تعیین رویکرد در مقوله گردشگری از میان مجموعه عملکردهای این صنعت یعنی عملکردهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، زیست محیطی، و فرهنگی بسیار با اهمیت است زیرا می توان از آن بعنوان صنعت سفید (پاک) بهره جست.

پس از تعیین رویکرد در این صنعت می توان اشکالی از گردشگری از میان انواع رایج و شناخته شده انتخاب نمود از جمله: گردشگری تفریحی، گردشگری شهری، ماجراجویانه، مبتنی بر منابع طبیعی، مذهبی، نوستالوژیک، درمانی، ورزشی، تجاری، گردشگری مبتنی بر شرکت در همایشها و نمایشگاهها، گردشگری روستائی، تاریخی و ...

برای اینکه صنعت گردشگری در شهرمان متحول گردد باید در راستای آن، بخشها و فعالیتهائی متحول شوند و توسعه یابند که در پویائی آن سهیم اند، غالب این فعالیتهها، مانند حمل و نقل، ساختمان، مراکز اقامتی و مراکز مالی و تجاری، بافتهای تاریخی، از بخشهای مهم اقتصادی محسوب می شوند. در این رابطه بکارگیری سیستم اطلاعات مدیریتی گردشگری (MIS) برای تحقق این رویکرد الزامی و راهگشاست.

تمام فرآیند یاد شده باید به مدلی ختم شود که در آن انگیزه اولیه و رضایتمندی گردشگر، اولین و آخرین گامهای آن باشد. و این هدف در سایه گردشگری پایدار (مفهومی که بهره برداری نسل امروز از منابع موجود، بدون آسیب رساندن به نیازها و منابع نسل آینده را در بر دارد) به سامان میرسد. این مفاهیم در سه مرحله قابل برنامه ریزی و تدقیق است :

۱. مرحله (اول): قبل از ورود گردشگر به شهر و استان قزوین

۲. مرحله (دوم): حین اقامت گردشگر

۳. مرحله (سوم): پایان سفر گردشگر و مراجعه به شهر و وطن خود

از آنجا که طبیعت و محیط زیست اساسی ترین سرمایه ها و منابع صنعت گردشگری تلقی می شوند، می توان از تجارب جهانی گردشگری پایدار از جمله: بیانیه کنفرانس بین المللی مالدیو در سال ۱۹۹۶ که به همت سازمان جهانی گردشگری و محیط زیست در کشور مالدیو برگزار شد - استانداردهای مدیریت محیط زیست اتحادیه اروپا (EU) که در سال ۱۹۹۳ ارائه شده - بیانیه و ۴۱ دستورالعمل پیشنهادی همایش بین المللی اکوتوریسم کبک کشور کانادا که به همت سازمان ملل در سال ۲۰۰۲ برگزار شد و اعلامیه مادرید در مورد توسعه نیروی انسانی که در نشست سازمان جهانی گردشگری در سال ۱۹۹۶ در مادرید تدوین شد، با توجه به شرایط منطقه ای و محلی خودمان استفاده نمائیم.

با توجه به جایگاه شهر قزوین در پهنه ایران اسلامی و همچنین با عنایت به لزوم تغییر رویکرد در تامین منابع مالی و درآمدی شهر و تعریف منابع پایدار مالی برای شهرداری از یک سو و کوشش در جهت تعیین سطح قزوین در حوزه جذب گردشگر برابر افق مشخص شده در سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور از سوی دیگر و اینکه قزوین در سال ۲۰۰۸ بعنوان پایلوت گردشگری آسیا توسط سازمان ملل تعیین شده و در ۲۰۱۶ میزبان اجلاس شهرداران جاده ابریشم خواهد بود، به اعتقاد اعضاء کارگروه قزوین+۲۰، توسعه صنعت گردشگری در سطح منطقه ای و شهر یکی از گزینه های مناسب و جایگزین میباشد، ولی با عنایت به توضیحات فوق از آنجا که این صنعت از ویژه گی و مختصات پیچیده ای برخوردار است، قبل از هر اقدام عملی تهیه طرح جامع مطالعاتی ویژه گردشگری در سطح منطقه و شهر قزوین توسط متولیان ذیربط (زیر نظر مدیریت عالی استان) و با همکاری و همیاری سایر دستگاههای مربوطه امری ضروری است، طرحی که براساس مطالعات جامع روش مند و با توجه به مزیت ها و ظرفیتهای قزوین، رویکردها و استراتژی ها را معین و نهایتاً ساز و کار عملی توسعه گردشگری دوستدار محیط زیست را پیشنهاد و سهم اقدامات هر دستگاه اجرائی و جایگاه مردم منطقه را مشخص نماید، بدیهی است هسته اصلی برنامه های توسعه گردشگری را در جوامع محلی، ساکنان بومی مقاصد گردشگری تشکیل می دهند و ملاحظات عمده فرهنگی، اجتماعی، تجاری، اقتصادی، مدیریتی و زیست محیطی، اولین و مهمترین بُعد آن را شامل می شود، در این فرآیند منافع گروههای درگیر، ذینفعان، به ویژه در سطوح محلی ارزیابی و مد نظر قرار می گیرد.

باور اعضاء کارگروه قزوین+۲۰ (در نبود طرح جامع گردشگری در سطح شهر و استان و در یک بررسی اولیه) بیشتر معطوف به توسعه جاذبه های گردشگری با سه عنوان:

۱- جاذبه های تاریخی فرهنگی،

۲- جاذبه های طبیعی،

۳- جاذبه های انسان ساخت،

بعنوان مهمترین زیرساخت های توسعه گردشگری در شهر گردید تا هزینه های سالانه شهرداری در این مسیر هدفمندتر بکار گرفته شود و شهر در سطح ملی و رقابت با شهرهای هم تراز، از زمان، حداکثر استفاده را بنماید. در این رابطه استفاده از فنون آمیخته بازاریابی^۲ گردشگری تحت عنوان 7P قابل استفاده و مفید خواهد بود.

لذا در الویت اول (یعنی توسعه گردشگری) طرحهای هفت گانه با ریز پروژه های متعدد در تابستان ۱۳۹۳ به تصویب اعضاء رسید که عبارتند از :

۱. توسعه محور تفریحی - ورزشی باراجین (احداث هتل، احداث پارک تمدنیا، احداث باغ پرندگان، احداث باغ وحش، احداث نمایشگاه بین المللی، ایجاد مجتمع پارک آبی)
۲. احیاء ، ساماندهی و توسعه باغ فرهنگی (دولتخانه صفوی) (احیاء و ساماندهی سبزه میدان)
۳. ساماندهی بافت قدیم و تاریخی قزوین (مرمت و احیاء مجموعه تاریخی سعدالسلطنه، احیاء تک بناها توسط بخش دولتی، خصوصی و تعاونی، احیاء گذرها و محورها و ساماندهی بصری محور تاریخی فرهنگی قزوین)
۴. ساماندهی امام زاده حسین(ع) و پیرامون آن و سایر اماکن متبرکه شهر (کمک به مرمت و احیاء بقاع متبرکه شهرستان قزوین، تکمیل پروژه ساماندهی محوطه امامزاده حسین، ساماندهی گلزار شهدای شهرستان قزوین)
۵. احداث باغ مشاهیر (زمین واقع شده در ضلع جنوبی و شمالی خیابان شهرداری)
۶. ساماندهی بافت تاریخی مرکزی قزوین با محوریت مسجدالنبی و بازار (ساماندهی قسمت جنوبی سعدالسلطنه و پیرامون آن - محور شرق مسجدالنبی ، اتصال مجموعه سعدالسلطنه، مسجدالنبی و حاج چروک به مجموعه باغ فرهنگی، ساماندهی سراها و کاروانسراها، راسته ها و آب انبارها، حمام ها، معابر، اماکن مذهبی، مساجد و محوطه جنوب بازار)
۷. توسعه شهرمدرن در کنار حفاظت از شهر اصیل.

محور تاریخی فرهنگی قزوین حد فاصل امتداد دروازه درب کوشک در شمال شهر و امامزاده حسین در جنوب شهر یکی از اصلی ترین و یا به تعبیر بهتر، ستون فقرات جاذبه های گردشگری شهر قزوین میباشد که کلیه محلات و بافتهای تاریخی شهر نیز در محدوده پیرامونی آن قرار دارند، وجود این بافت ارزشمند، موهبتی است به جا مانده از مردمان با فرهنگ اعصار گذشته این شهر، لذا لزوم توجه به این محور که تک بناها، محله های اصیل، گذرها، میدانها و سایر عناصر تاریخی بعنوان نقاط درخشان آن محسوب می شود، در بیانیه های پیشین بطور مفصل آمده است، در حقیقت پاسداری از میراث ملموس

۲ : 7P

- ۱- محصول (خدمت) Product Service
- ۲- قیمت یا سایر هزینه های خدمات Price and other User Costs
- ۳- مکان و زمان Place & Time
- ۴- ترویج و آموزش Promotion and Education
- ۵- فرآیند Process
- ۶- اشخاص People
- ۷- شواهد فیزیکی Physical Evidence

(کالبدی و معنوی) این پهنه ها مهمترین اقدام در توسعه جاذبه های تاریخی فرهنگی شهر محسوب می شود. اعضای کارگروه نگرانی خویش را از آثار منفی مربوط به تصمیمات کمیسیونهای ماده ۵ موضوع قانون شورایعالی معماری و شهرسازی استان در بافت، و مجموعه اقداماتی که در نوسازی ساختمانها در حوزه کاربریهای مختلف محور تاریخی فرهنگی صورت گرفته که بعنوان مثال آشفتگی های بصری و نماسازی ناهمگون ساختمانها و بدنه ها و اصلاحی های معابر که در راستای یکسان بودن ضوابط ساخت و ساز کالبدی شهر در بافت های نو و کهنه شهری تا به امروز، محقق شده است را اعلام داشته و آن را تهدید جدی برای تغییر هویت این مناطق، هم در حوزه کالبدی و هم در حوزه هویتی، مانند تغییر ناهمگون جمعیت ساکن برخی از محلات، میداند و اقدام عاجل در اصلاح رویکردها، روشها، تصمیم گیریها و عملکردها را خواهانند.

در پایان، همانگونه که اشاره شد، نتیجه بررسی تفصیلی برنامه های مذکور که در سه کمیته "فرهنگی و اجتماعی"، "اقتصاد شهری" و "فنی شهرسازی" در سه ماهه گذشته مورد بررسی قرار گرفت، با تفکیک موضوعی جهت بهره برداری تقدیم می گردد.

رئیس کارگروه قزوین+۲۰

علی حسن ظاهری

۳۰ آذر ۱۳۹۳

رونوشت :

جناب آقای مرتضی روزبه استاندار محترم قزوین	ریاست و اعضای محترم شورای اسلامی شهر قزوین
جناب آقای مهندس حبیبی معاون محترم عمرانی استانداری قزوین	حضرت آیت الله باریک بین، امام جمعه محترم قزوین
جناب آقای مهندس مانی فر مدیرکل محترم راه و شهرسازی	حجت الاسلام ابوترابی فرد نائب رئیس محترم مجلس
جناب آقای مهندس فرخزاد ریاست محترم نظام مهندسی ساختمان استان قزوین	جناب آقای داود محمدی نماینده محترم شهر قزوین در مجلس
جناب آقای حضرتی مدیرکل محترم میراث فرهنگی و گردشگری و صنایع دستی	جناب حجت الاسلام حسینی نماینده محترم شهر قزوین در مجلس
اعضای محترم دور پنجم کارگروه قزوین+۲۰	